

Expresia arheologică a creștinării statului bulgaro-dunărean (864/5)

UWE FIEDLER

Descoperiri funerare, valuri de pământ, locuri înconjurate de valuri, Devtašlar (pietre de suflet), inscripții pe piatră ajută la circumscrierea Bulgariei păgâne. Inscripțiile cu semne runiforme, mai ales foarte răspânditul semn « IYI », aparțin perioadei de după creștinare. Aceasta s-a desfășurat în anul 864 sau 865 ca urmare a presiunilor militare bizantine și a afectat pătura conducătoare. Ca urmare, bulgarii și slavii au renunțat și la practicile funerare specifice și au practicat în continuare numai inhumarea cu capul la apus și fără depunerea de hrană sau de lichide, dar cu înzestrarea cu piese de port sau de podoabe. După cum o demonstrează mormântul păgân de copil nr. 79 de la Kjulevča cu pandantiv-cruce, podoabe singulare cu caracter creștin nu sunt suficiente pentru a postula apartenența la creștinism a purtătorului lor. O greutate mai mare o au riturile și ritualurile funerare. O dovadă a reacției păgâne împotriva schimbării credinței o poate reprezenta așa-numitul mormânt circular de la marginea necropolei nr. 3 de la Devnja, în care au fost depuse resturile a cel puțin 70 de indivizi măcelăriți. Arhitectura sacrală creștină timpurie oferă numeroase puncte de reper pentru cercetări aprofundate. În NE actualei Bulgarii nu s-a păstrat niciun edificiu bisericesc din secolele IX–X. Au fost dezvelite numai fundații cu prilejul cercetărilor arheologice, peste treizeci de exemple în fiecare din cele două centre de la Pliska și Preslav. Primei perioade de după creștinare îi aparțin construcțiile bazilicale, respectiv bazilicile scurte, care reprezintă modele apusene reflectate mai ales de exemplele de la Pliska. Din cauza prezenței a șase construcții bazilicale în regiunea Preslav, bisericile cu cupolă cruciformă par a fi îndepărtat construcțiile bazilicale după mutarea capitalei la Preslav (893) în decursul secolului X. O importanță deosebită îi revine așa-numitei Bazilici Mari cu o lungime de 52,5 m din orașul exterior de la Pliska, construită încă în secolul IX. În zona intersecției transeptului Totju Totev a descoperit în anul 1972 o construcție cruciformă mai veche, identificată numai prin stratul de mortar al fundației perforată de șiruri de gropi de stâlpi, realizată în manieră bizantină. Interpretarea cea mai cunoscută a construcției este cea a lui Pavel Georgiev care o interpreta ca un martiricon creștin al unui prinț bulgar. Mai aproape de adevăr pare a fi însă deslușirea lui Canko Canevs, care vedea aici primul baptisteriu în care s-a desfășurat ceremonia oficială a creștinării bulgarilor. O altă construcție sacrală importantă este reprezentată de așa-numita biserică a palatului sau a curții situată în fața primei incinte (citadela) din centrul orașului interior de la Pliska. De relevat este faptul că la cele două faze de construcție s-a folosit aceeași tehnică de substrucție ca și la construcția cruciformă de sub Marea Bazilică. La început se află un dreptunghi zidit (36 × 26 m), în care a fost înscris un alt dreptunghi (23,6 × 14,7 m). Acest plan reprezintă cel mai edificator exemplu al unei grupe eterogene de nouă construcții aproape pătrate, interpretate de cercetarea bulgară la unison ca temple păgâne. O serie de argumente pledează însă pentru interpretarea lor ca biserici timpurii.